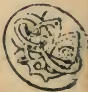
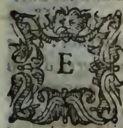
EPISTOLA
P. ALEXANDRI
VALIGNANI
PROVINCIALIS

De quinque e Societate IESV pro Christi fide occisis in India Orientali Anno 1583.

Ad Præpositum Generalem eiusdem Societatis.

XPONAM his litteris R. P. illustrem lauream quam consecuti sunt carissimi Patres nostri, Rodulphus Aquauiua, Alphōsus Paceccus, Antonius Franciscus, Petrus Berna, & Frãciscus Aranea frater, qui Idibus Iulij anno salutis 1583. apud Salsetem se se Deo victimas obtulerunt, Ethnicorũq; telis Christi nominis propogãdi caussa occubuerunt. Salsetes regio quædam est continenti annexa, Peninsulæ instar, quæ ab Insula Goa quodam maris tractu seiuncta, ab Vrbe ipsa Goa abest passuum millia non amplius nouem; ambitur vsquequaq. passuum millibus viginti, & Idalcanis Regni finibus terminatur. Est autem Idalcan potens Maurorum Rex, qui Superioribus temporibus, vt finem bellis, quæ cum Lusitaniæ Regibus gerebat, imponeret, Salsetanas ijs terras, in quibus

ſex & ſexaginta pagi numerantur, poſſidẽdas conceſſit. Ex eo tempore Salſetes Luſitaniæ paret imperio. Incolarum numerus eſt octoginta circiter millium: in his multi Brachmanes Ethnicarum ſuperſtitionũ magiſtri: vt mirum videri non debeat, ſi gens illa multos iam annos Luſitanis ſubiecta regibus, nec longe diſtans à Goa, etiamnum in Idolorum cultu, ac ſuperſtitione tam pertinaciter hæreat. In eas oras nullus ante annum. 1560. Chriſtianis concionatoribus patebat aditus: tum primũ à noſtris ſocijs incultæ illæ deſertæq. ſyluæ, diuino verbo excoli cœptæ ſunt, paucis duntaxat Chriſtianis factis: in quibus ipſis tuendis, augendiſque multa ſæpe Noſtri ab Ethnicis pertulerunt. Quæ cauſſa fuit, cur Antonius Norogna Prorex ducenta amplius delubra, & in his ſumptuoſa nonnulla, præter alias multas Idolorum ædes incendi, æquarique ſolo iuſſerit, anno 1567. Ethnici rati, id quod erat, tantas ruinas impulſu, ſuaſuque Noſtrorum editas eſſe, iras ſcilicet in nos graues, inimicitiaſq. ſuſceperunt. Et quidem quoties vlciſcendi ſe dedit occaſio, eam ſemper auide arripuerunt. nam bello ſæpius inter Luſitanos, Mauroſq; Idalcanis exorto, cum Mauris coniuncti Ethnici, Chriſtianorum templa, domoſque, quæ in Salſetanis agris erant, ſacrilegis manibus incenderunt, ac diſturbarunt: magna etiam detrimenta Chriſtianis ipſis intulerunt, quorum erat ferme numerus decem millium. Et quanquam recens firmata pax erat, quinque tamen ex iiſdem pagis à Luſitaniæ deficientes

cientes imperio ad excitanda noua templa, nouaque Idolorum simulacra, publice adbibitis vt antea ceremonijs redierunt. Quin etiam agere cum Prorege, Regeque ipso non dubitarunt, sibi vt in eo perseuerare, suasque superstitiones augere suo arbitratu liceret. Quoniam igitur Alphonsi Pacecci opera factum cognouerant, vt ea quæ ab ipsis falso deferebantur ad regem, illustrarentur, & patefierent; eundemque suis senserant obstare consilijs, hoc hominē oderant acerbius. Nec minori apud illos odio erat, Petrus Berna, qui præterea illud effecerat, vt exercitus is, quem ad eos coercendos Comes Franciscus Mascarenus miserat, ipsorum fana dirueret. Et quanquam non ita multo post cum Prorege redierunt in gratiam, idque per eundem Alphonsum Paceccum; tamen per simulationem pacis, & otij, quę est illorum barbaries, vlciscendi tempus, occasionemque captabant. Dum hæc geruntur Rodulphus Aquauiua ex magni Mogoris aula reuertitur Goam: qua in aula triennio iam amplius cum versaretur, reuocandū eum in præsentia Prouincialis putauit, quod in ijs locis nulla se spes vtilitatis ostenderet. Sed is fuit Rodulphi a rege discessus, vt maximam suæ virtutis, & sanctitatis admirationem Regi ipsi, Regisq. familiæ vniuersæ reliquerit, etenim ea omnibus fuit ita perspecta, probataque, vt eā, ne ipsi quidē æmuli Mauri negare auderent. Goā vbi peruenit, magna omniū gratulatione exceptus est, & quod vnice diligebatur ab omnibus, propter singularem

eius animi moderationem, ceterasque virtutes, & quod eius iam reditus propemodũ desperabatur, ingens enim erat suspicio, id quod ipse quoque suspicabatur, ne vel captiuus in Maurorum potestate retineretur, vel denique perimeretur. Sed vt aliud fuit prouidentiæ diuinæ consilium, hãc Regi mentem iniecit, vt abeundi potestatem Rodulpho faceret, idque inusitata quadam officij humanitatisque significatione. Cum plurimas offerret discedenti diuitias, ille funditus repudiauit, hoc vno contentus, quod diues meritis, diues virtutibus rediret ad suos, quibus bonis, toto illo tempore, quo abfuit locupletatus est, cum in tanta hominum peruersitate, tanta animi tranquillitate partim solus, partim cum socijs degeret, vt aulicis esset exterisque miraculo, propter eximiam eius animi submissionem, specimenque virtutis. Itaq; P. Prouincialis commodissimum putauit esse, eũ Salsetanæ sedi Collegioque præficere, quod eum & religionis studio, & agendi dexteritate cum exteris, maximo ijs locis adiumento fore confideret. Socium ei adiunxit Alphonsum, quem ante nominaui, Paceccum, hominem minime illorum morum, atq. illius gentis ignarum. hos comitabatur initio Rodericus Vincentius Prouincialis, sed valetudine impeditus Goam deinde reuertit. Iam dies obrepserat, quo ex Societatis instituto instauranda erant vota, cum ad primam è Salsetanis nostris sedibus, cui nomen est Cortalin, peruenerunt. ea templum habet adiunctum SS. Philippo, & Iacobo dicatum.

eodem

eodem Patres, fratresque, quotquot in alijs degebant sedibus, conuenerant. igitur semestribus confessionibus, alijsque pietatis exercitationibus rite obitis, habitaque à nouo Rectore Rodulpho cohortatione egregia, sua quisque vota, quinto nonas Iulij non sine magna animi voluptate, gaudioq. renouauit. Cœptum est postea in conuentu referri, quæ ratio videretur idonea ad reliquam Salsetanorum pagorum conuersionem, & de solemni quodam instituendo baptismate, qua in re multum Pacecci opera profutura videbatur, tū quod ibi alias ipse præfuerat, tum quod illorum Christianorum esset veluti parens. summa deliberationis hæc fuit, commodissimū videri sedes singulas vbi nostri versabantur lustrare quamprimum, simulque naturā, & situm explorare locorum, vbi & Crucis desigerentur insignia, & sacræ ædes ædificarētur. Actū est singillatim de lustrando, inspiciendoq; Coculino pago, ceterisque simul pagis, qui superioribus annis tumultuati, in trāquillitate iam erāt. Cuius pagi lustrandi ea caussa fuit, tum vt inter ipsos magnæ quædam ex nobilis cuiusdam viri cæde exortæ discordiæ sedarentur; tum vt solatium ijs hominibus aliquod præberetur, & ad suscipienda Christiana sacra permouerentur; deniq. vt ad extruendum templum, locandamue Crucem, ipsis tamen non inuitis Ethnicis; aream locumue deligerent. Dominico die, qui dies fuit tertio nonas Iulij, Rodulphus & Pacecus in arce Racioli, alijque in alijs Societatis sedibus rem diuinam fecerunt. Nō

ete insequenti duo illi quos dixi Patres, simulque Petrus Berna Italus, & Antonius Franciscus Lusitanus, ambo pietatis studio, virtutisque præstantes, vna cum Francisco Aranea fratre, qui Gaspari Goensis olim Archiepiscopi nepos erat, in Orliensem sedem conuenerunt. Hi omnes Idib. Iul. suo quisque sacro peracto, iter Coculinum versus arripiunt: prosequebantur Christiani illius loci complures, Lusitaniq; duo, quorum alter Scriba erat Raciolẽsis Ducis. Coculinum vt attigerũt, eos primarius quidam Ethnicus consalutat, nuntiatque conuenturos à prandio salutandi caussa reliquos Oppidanos. conuocati sunt à Nostris Ethnici alij duo, vt pax illa quam diximus conficeretur. affuit tantum alter, qui vultu certe, & significatione pacem se velle ostendit; negare tamen eam à se vno, sine fratrum, propinquorũmq; interuentu confici posse. Interim Patres inter se nostri deliberãt, qui maxime locus ad construendum templum, erigendumq; sacræ Crucis vexillum videretur appositus. Hoc consilio cognito Ethnici, qui tum aderant, siue casu, siue explorãdi animo aduenissent, silentio abeuntes rem ad alios continuo deferunt. Hic, Veneficus quidam inueterata renouans odia populum instituit cogere, & quantum poterat voce contendere, aduenisse iam tempus quo vlcisci violatum Idolorum numen oporteret, iniuriasque eas, quas quotidie à Patribus acciperent, quos nemo nesciret, omniũ maxime suis superstitionibus aduersari. Quapropter consilium initur interficiendi

ciendi Patres, factaq; manu, omnes qua transeundum Patribus erat, viarum aditus intercludunt. Nostri tum primum senserunt sibi Ethnicorũ animos alienos. ergo vt nascentibus malis occurrant, ad suas sedes remigrandum existimant. Vbi se dederunt itineri, ad eaque loca venerunt, in quibus hostiles parabantur insidiæ; confestim eos hostium manus arcubus, ac sagittis, aliisq. instructa telis inuadit, vociferantium Occide, Occide veneficos, pacis nostræ perturbatores, euersores nostrorum Deorũ. Ad hos strepitus Lusitanus quidam in medium cum sclopo prosiliens, & ad defensionem se comparans reuocatus est à Pacecco; quod negaret Pater defendendi tum esse tempus, obuiamque procedens hostibus (passis vt in amplexũ manibus) mira animi tranquillitate, patria ipsorum lingua, ne quid perturbationis metuerent, hortabatur. At illi furentes rabidique luporum instar, Patres adoriuntur, initiumq. cædis à Rodulpho faciunt. huic poplites primo succidunt, quo ille vulnere procumbens in genua, intẽtis in cœlum oculis, numineque plenus, animum Creatori Deo, ceruicem carnifici sponte obtulit, suisque ipse manibus diducta veste, nudum iugulum præbuit, vt quemadmodum in omni vita fecerat, sui magistri obtemperans, dominiq. consilio, secundo vulneri ei corpus offerret, à quo primum acceperat. Sed ne id quidem ad leniẽdam carnificis crudelitatem satis; in eas ipsas ceruices, quas Christi martyr vltro nudarat, duas ille graues, ac mortiferas plagas im-

 posuit.

posuit. ad has quarta accessit, quæ humerum à reliquo corpore pene discerpsit. pectus deniq. sagitta confossum: quibus quinque vulneribus acceptis extremum spiritum suo edidit Creatori, à quo totidem redemptus est plagis. Atque hoc ille modo Salsetanam peregrinationem suam tam exiguo tẽporis interuallo, tam gloriosa morte conclusit. Secundus cæsus est Franciscus Aranea frater, qui in ceruicibus magno accepto vulnere, lateraq. hastili transfixus, moribundus repente concidit. Tertius occisus est Petrus Berna, qui in occipitio ita vulneratus est, vt ex vulnere pars dissecta penderet, altero etiam oculo telo traiecto, alteraque aure media grauiter vulnerata: at ne tum quidem siti crudelitatis extincta, nihilo fuit minor barbarorũ in exangue corpus immanitas. Quarta fuit Pacecci palma, cui barbari lanceam cum adegissent in pectus, extensis continuo manibus Crucis in figuram, oculisque sublatis in cælum, alteri vulneri se se intrepidus offert, quod cum in iugulo accepisset, exanimis concidit. Postremus Antonius Franciscus, tum in capite, tum in reliquo corpore vulneratus occubuit. Spirabat adhuc Franciscus Aranea; cum ad eum omnis generis multitudo conuolat, virorum, fœminarum, puerorumq; magna præ lætitia clamoribus gestientium; qui quo plus Idolo suo haberent honoris, semel, atq. iterum semiuiui corpus extractum, circum Idolum rapiãt. Deinde vt eorum mos est, in reorum habenda quæstione, hominẽ altero tantum pede stare iubent, al-

tero in ſublime ſuſpenſo, Idolo ſupplicare cum iuberetur, Non ſum, inquit, itã deſipiens quã vos qui hæc iubetis, vt lapides lignaue muta pro Deo venerer. Illi ira incitati, certo eũ in loco conſtituunt, in quem eminus collimarent, in eumque innumerabilẽ iaciunt telorum, ſagittarumque multitudinem. atque inter iaculandum, alij alijs ſubinde vocibus exprobrantes, Hic demum templum ædificabitis, inquiunt: Hic cruces veſtras figetis: denique velut alterum Sebaſtianum ſagittis confixum relinquunt. Is furor fuit vniuerſorum, vt ne pueri quidem puellæq; in eius corpore lacerando, ſuiſq. manibus, mucronibus, iaculis, & præacutis ſudibus configendo *animũ ſuum ſatiare poſſent. Cum eã quiſq; laudẽ ſocietatis appeteret in ſuis vlciſcẽdis Idolis. mox martyrum ſanguinem ijs offerunt, eoq. ipſo, vt eorum mos eſt, illorum ſimulachra feſtis clamoribus inungunt: inde reliquorum corpora per terram contumelioſe tracta, in foueam deijci aquæ plenã, eaq. ne in Chriſtianorum manus venirent, frondibus occultari iubent. Duo præterea honeſto loco nati adoleſcentes in ſocietatem tam illuſtris martyrij recepti ſunt. Brachmanes erant ambo, & in noſtris ædibus habitabant, eorum alter appellabatur Dominicus, ipſius Coculini oppidi incola, qui quoniam patribus Idola quæ comminuerant demonſtrauit, ne huic quidem ſui ciues pepercerunt. Alteri nomen erat Alphonſus, qui cum Paccecl breuiarium geſtaret in manibus, non prius ſibi illud extorqueri paſſus eſt, quam vtraque manus*

 abſtin-

abſcinderetur. Interfectus eſt alius quoq. Chriſtianus vir honeſtus Frãciſcus Rodriguez, itẽq. alius Paulus Acoſta, Chriſtianorum illius loci curator, & in adiungendis ad Chriſtum Ethnicis, iuuandiſque Patribus ſedulus adminiſter. Ex duobus comitibus Luſitanis ſuperſtes relictus eſt alter, qui Ethnici cuiuſdam amici ope præſenti periculo ereptus eſt. alter vero ſcriba Regis, qui Gonzales Rodriguez appellabatur, occiſus. Atque hic fuit felix noſtrorum Patrum obitus, qui amplificandæ, promulgandæq. Catholicæ religionis cauſſa ſuas Redemptori vitas obtulerunt, vt ſanguis ſanguini redderetur. Hæc vt ſupra dixi Idibus Iul. acta ſunt anno 1583. Qui dies maxime inſignis in vniuerſa Societate, maximaq; veneratione dignus eſt. Si quidem eo ipſo die ſunt ab hæreticis, annis ante duodecim, Ignatius Azebedus, comiteſque nouem & triginta cum Braſiliam peterent, interfecti. Horum memoriam Goani Collegij Patres, fratreſq. pijs precationibus, pœnisq. vltro ſuſceptis dum recolunt, hi ipſi de quibus ſcribimus à Salſetanis Ethnicis mactabantur. Allatus eſt hic nuntius poſtera nocte, quam mors martyrum anteceſſit, qui quidem omnium animos vehementer pupugit. ſed cum de more ſe contuliſſent ad preces, tantam vim diuinæ dulcedinis acceperunt, tantamque lætitiam, vt hac, atq. illac è ſuis quiſq. cubiculis prodeuntes, eam inter ſe mutuo communicarent: eum vero ardorem præſe ferrent obeundi martyrij, vt nouos martyres, tum beatos, tum ſan

ctos

ctos aliisq; aliis nominibus appellaret. Vt primum autem Rodericus Vincentius id temporis Prouincialis, cum ceteris Patribus ad Salsetem proficisci constituit ad recuperanda, humandaque sanctorũ corpora, is fuit ardor vniuersorum, vt profectionem illam enixe omnes efflagitarent, magnusque mœror inuaderet, si cui remanendum esset Goæ. non tamen omnibus, sed triginta duntaxat concessum est. Qui Coculinum cum peruenissent, atq. vna cum Castri Duce, occisorum corpora postulassent, patefacere ea initio barbari noluerunt. Sed dum tristes mœstiq. reditum parant, diuino consilio factum est, vt non sine sanctis corporibus, quæ deinde barbari protulerũt, abirent. Vix erat in Castro Raciolo, vbi tum Nostri commorabantur, de Martyrum cæde nuntiatum, cum aduentantibus ex oppido, populus gratulabundus occurrit. Portabatur nobile feretrum à Duce, Lusitanisq.; cumq. ad sacellum quoddam B. Antonio sacrum, Castro ipsi propinquum ventum esset, præsto illico Patres affuerunt, qui beata illa corpora, frequenti populo, accensis cereis, atq. candelis exciperent, præeunte choro modulate canentium Canticum Zachariæ. In interiore sacello, tum vt studiis hominum ingentibus satisfieret, tum etiam vt aptius corpora ipsa componerentur, detractis integumentis multitudini ostensa sunt. Hic ea fuit omnium lætitia, significatioq. pietatis, vt multi affirmarent è Nostris, nunquã se antea talem expertos esse. Et quanquam triduo ante necati erãt Martyres, at

qu-

que in illius foueæ cæno eorum corpora delitue-rant. recentes tamen admodum visebantur, præci-puæq. Rodulphus, cuius è vulneribus ita recens manabat sanguis, vt si ea tum accepisset. Quæ res omnium animos vehementer accendit; tantusque osculantium manus, pedesq. martyrum; ac sacra vulnera impetus fuit, vt iam tum cœlestem illorũ gloriam videre quodammodo viderentur. Multi præterea reliquiarum aliquid studiose quærebãt, nec obsisti vllo pacto potuit, quominus alij aspersis cruore sudarijs, alij recisis vnguibus, capillisq; discederent. Corporibus apte compositis, solemnis quædã, religiosaq; supplicatio instituta est. Corpora deferebãtur a Patribus, crebris cum funalibus, canticisq. psalmorum, qui ad eam triumphi gloriã spectare potissimum videbantur. Ad oppidi templũ cũ hac pompa delata, nocte circiter media, in arca prægrandi cõdita sunt, distincta, ac suis quæque vt internosci possent notata nominibus. Ibi iacẽt in præsentia, quoad alio Paternitati tuæ trãsferri placuerit. Postridie eius diei mane Prouincialis pro gratijs agendis Missæ sacrum cum cantu, solemniq. ritu peregit. nec enim tale funus desiderare alias videbatur exsequias, siquidẽ pro fidei catholicæ promulgatione, proq. Idolorum signis euersis oppetita mors erat. quod & Ethnici fatebantur ipsi, & ex eorum liquet epistola quadam, in qua scriptum erat, ideirco a se Patres peremptos, quod suis in regionibus cogitarent Christianorũ templa construere. Maxime perturbauit hic

nuntius Goanam ciuitatem, cui Rodulphi, Pacecciq. virtutes perspectæ iā erant. Quocirca ita sunt omniū animi in Ethnicos incitati, vt nisi Proregis nutus, prudentiaq. reprimeret, ad expetendas illico pœnas, vlciscendamq. Martyrum cædem vniuersi concurrerent. Sed quoniam Parricidæ illi ad Idalcanem Regem confugerunt, censuit Prorex conniuendum esse in præsentia, & in aliud tempus pœnas tanti sceleris reseruandas. Erat P. Rodulphus Atriæ Ducis filius, annos natus tres & triginta, quorum dimidiā partem in Societate consumpsit. Aequalis ferme erat illi Paceccus, vterq. magna quadam virtute præditus, magnis quibusdam donis instructus ad rem Indicam adiuuandā, promouēdamque. Sed Rodulphum præcipua quædam commēdabat humilitas, & suauitas morum, quæ tantum illi sanctitatis nomen domi, forisq. pepererat, vulgo vt Angelus diceretur. Antonius Franciscus trigesimum agebat annum, fueratq. in Societate duodecim. Huic accepimus quotidianū, solemneq. fuisse, cum sacrificaret, a Deo precari, sibi vt eius caussa liceret cruciatus martyrum experiri. nam de Rodulpho quid attinet dicere? cuius ex litteris ex Mogoris aula datis, facile perspici licet, quam flagrans eius studium esset, quam ardens cupiditas mortis pro religione oppetendæ. atque id ipsum mœror ille quem cepit, ex suo in Goā reditu declarauit, propterea quod tam præclaram bene moriendi, patiendiq. pro Christo occasionem amisisset. Petrus Berna ipse quoq. par erat ætate,

sed sexennium in Societate confecerat: hic dicere solitus est; quamdiu sanguis in Coculino pago non funderetur, Ethnicorum conuersionem ad Christũ fore nullam, simulq. se praesagire animo, sibi in ijs regionibus moriendum. Nec multo inferior erat aetate Franciscus Aranea, qui duo de triginta natus annos, vixerat in Societate decennium. Quare in omnibus flos vigebat aetatis, omniumq. erat opera ad Dei ministerium, Societatisq. perutilis. Ceterum nos in hac spe sumus, horum Martyrũ merita tantum apud Deum ponderis habitura, vt Patres, fratresq. nobis carissimi, qui in Europa sunt, acriter inflammentur ad has expetendas oras, vbi tam felicem exitum sortiantur.

Goae. V. Kal. Ianuar. Anno. M. D. LXXXIIII.

F I N I S.